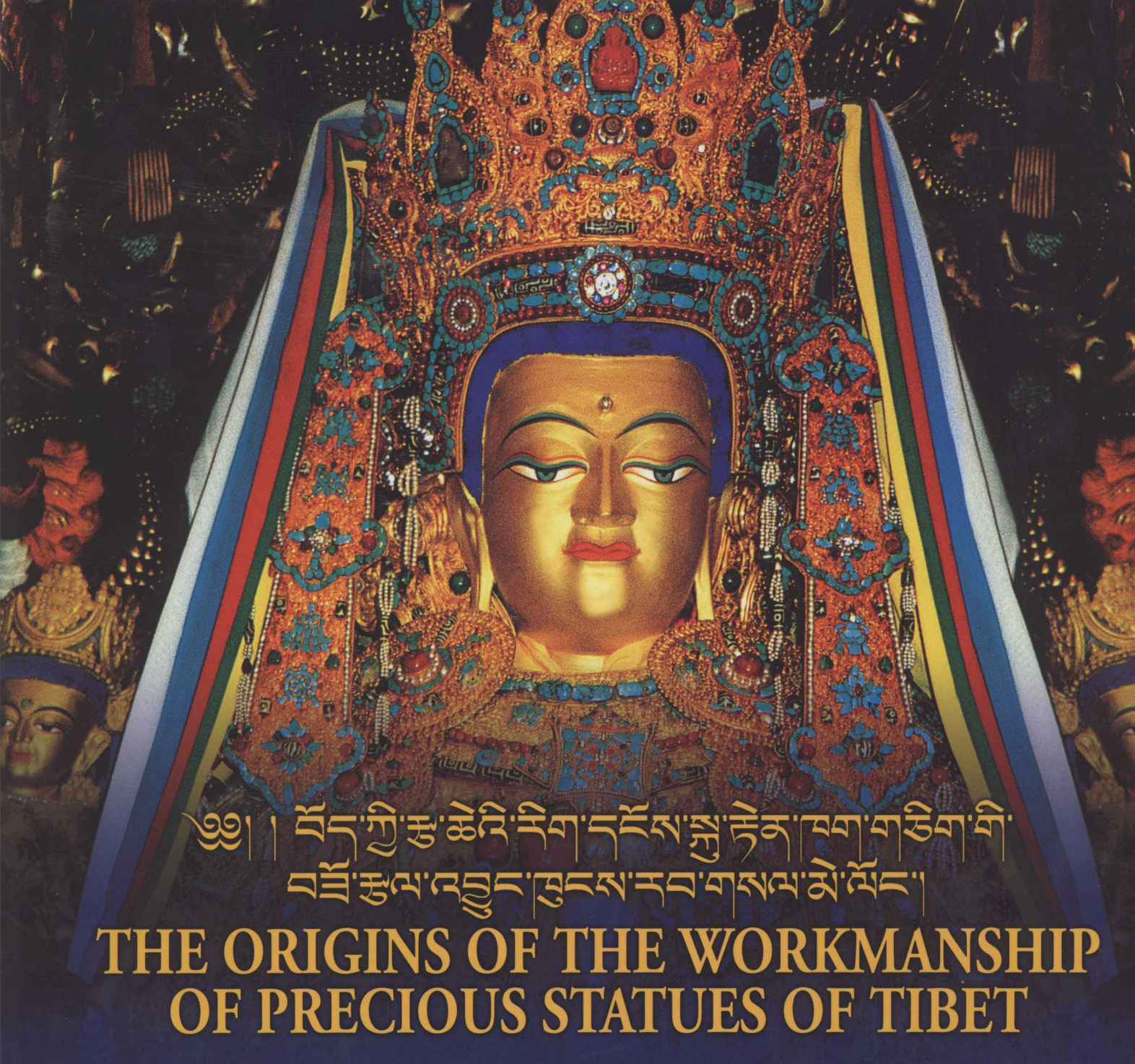

༡༡། ། རོད་གྲི་རྩ་ཆེན་རིག་དངོས་སྐྱེ་རྟེན་ཁག་གཅིག་གི་
བཟོ་རྩལ་འབྱུང་བྱངས་དབ་གསལ་མེ་ལོང་།

THE ORIGINS OF THE WORKMANSHIP
OF PRECIOUS STATUES OF TIBET

图书在版编目 (CIP) 数据

西藏珍贵文物：造像源流：藏英对照 / 平措次旦著；
布达拉宫管理处编. — 北京：中国旅游出版社，2007.5
ISBN 978-7-5032-3131-5

I. 西... II. ①平... ②布... III. 佛像—历史—研究—西藏—藏文 IV. K879.34

中国版本图书馆 CIP 数据核字 (2007) 第 032188 号

书 名：西藏珍贵文物—造像源流
编 著：布达拉宫管理处
出 版：中国旅游出版社
(北京建国门内大街甲 9 号 邮编：100005)
http://www.cttp.net.cn E-mail:cttp@ccta.gov.cn
发行部电话：010-85166507 85166517
制 版 印 刷：北京圣彩虹制版印刷技术有限公司
版 次：2007 年 5 月第 1 版 2007 年 5 月第 1 次印刷
开 本：889 毫米×1194 毫米 1/24
印 张：8.5
印 数：1—3000 册 藏文·英文对照
定 价：220.00 元

ISBN 978-7-5032-3131-5 版权所有 翻印必究
如发现质量问题，请直接与中国旅游出版社联系调换

ཐུབ་ལྷ་མོ་འཁོད་པ། ལྷ་ཁྱེད་བྱམས་པ་སྐལ་བཟང་།
ཚུལ་ཀློག་པ་གཙོ་བོ། ཕུན་ཚོགས་ཚེ་བརྟན།
ཚུལ་ཀློག་ཕྱ་ཡོན། ལྷ་ཁྱེད་བྱམས་པ་སྐལ་བཟང་། རྒྱུ་བདག་
དབང་འདུས་རྒྱུ། ཉིང་ཁྱེད་ཀྱི།
ཐོན་ལོག་ཚུལ་ཀློག་པ། ཕུན་ཚོགས་ཚེ་བརྟན།
དབྱིན་ཡིག་བསྐྱར་མ་ཁན། ཞོ་ལ་ཁང་དོན་གྲུབ་རྩོམ་མ།
ཚུལ་ཀློག་འགན་འཁུར་པ། ལི་ཁྱེད་མེེ།
དཔེ་བཅུ་བྱེད་མཆིས་ཆ་ལྷ་མོ་འཁོད་པ།
པར་ལེན་མ་ཁན། ཉིང་ཁྱེད་ཀྱི། བཟུངས་ཚེ་བརྟན།
ཕུན་ཚོགས་ཚེ་བརྟན།

Director Lhading Champa Kalsang
Chief Editor Phontso Tseten
Board of Editors Lhading Champa Kalsang, Chongdak,
Wangdu Dorji, Ding Chang Zheng
Editor of Tibetan language Phontso Tseten
English translator Sholkang Thondrup Dolma
Responsible Editor LI Xinmei
Designer LI Xinmei, Zhang Youwen
Photographer Ding Changzheng, Tashi Tsering,
Phontso Tseten

༩༩། བོད་ཀྱི་རྩ་ཆེན་རིག་དངོས་སྐུ་རྟེན་ཁག་གཅིག་གི་
བཟོ་རྩལ་འབྱུང་ཁུངས་དབ་གསལ་མེ་ལོང་།

THE ORIGINS OF THE WORKMANSHIP
OF PRECIOUS STATUES OF TIBET

བོད་རྒྱལ་ཁབ་འོ་ཏེ་ལ་དོ་དམ་བྱུང་ནས་ཆོས་ཐུག་བྱས།

Editor: Tibetan Administrative Office of the Potala

འབྲུག་གི་ལུང་ལྷན་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་།
CHINA TRAVEL & TOURISM PRESS

དཀར་ཆག

CONTENTS

ཐེང་གཞི། PREFACE	8
གཅིག འཕགས་ལུལ་དུ་སངས་རྒྱལ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྐྱེན་ཐོག་མར་བྱུང་ཚུལ། The earliest commencement of Buddhist shrines in India	8
གཉིས། རྒྱ་ནག་དུ་སངས་རྒྱལ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྐྱེན་གསར་ཉིང་གི་ལུགས་པ་མྱོ་བྱུང་ཚུལ། The early and latter stages of sculpturing Buddhist statues in Inland China	9
གསུམ། གངས་ཐིམ་ཐྱོངས་འདིར་རིག་པ་བཟོའི་སྐྱེ་ཆུལ་ཐོག་མར་བྱུང་ཚུལ། The earliest craftwork and its development in the Snow Land	10
(1) གངས་ཐིམ་ཐྱོངས་འདིར་སངས་རྒྱལ་ཆོས་ལུགས་མ་དར་གོང་གི་བྲིས་འབྲུར་བཟོ་ཆལ་གྱི་སྒོར། The craft skill of Tibet before the diffusion of Buddhism	10
(2) ཆོས་རྒྱལ་སྤོང་བཙན་སྐམ་པའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་སངས་རྒྱལ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྐྱེན་བཟོ་ཆལ་གྱི་སྒོར། Sculpturing Buddhist shrines in the period of King Songtsan Gampo	10
(3) བཙན་པོའི་སྤོང་ལྷ་བཙན་དུས་སྐབས་ཀྱི་སྐྱེན་བཟོ་ཆལ་གྱི་སྒོར། The artwork of Buddhist shrines in the period of Tsanpo Trisong Detsan	11
(4) བཙན་པོ་མངའ་བདག་ཀྱི་རལ་དུས་སྐབས་ཀྱི་སྐྱེན་བཟོ་ཆལ་གྱི་སྒོར། The craftwork of Buddhist shrines in the period of Tsanpo Nga-dak Tri-ral	11
(5) བོད་བྱུང་རྒྱུད་མངའ་རིས་ཁུལ་གྱི་སྐྱེན་བཟོ་ཆལ་གྱི་སྒོར། Artwork of Buddhist shrines in western Tibet Nga-ri	12
(6) དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་ནས་བཅུ་ལྔ་ལྷེ་བར་གྱི་བོད་ཀྱི་དགོན་ཆེན་ཆེན་བཟོ་ཆལ་གྱི་སྒོར། The artistry skill of the monasteries of Tibet from the 11th century to 15th century	12
(7) བོད་ཀྱི་སངས་རྒྱལ་ཆོས་ལུགས་པའི་བྲིས་འབྲུར་སྐྱེན་གྱི་ཐོག་ཚུལ་གྱི་སྒོར། The measurements of the Buddhist sculptures of Tibet	13
(8) བོད་ཀྱི་ལི་མའི་སྐྱེན་གྱི་བྱུང་ཆ་དང་དེའི་ཁྱད་ཆོས་སྒོར། The metallic compounds of the Li-ma statues of Tibet and its characteristics	14

བཞི། ཅ་ཆེའི་སྒྲ་རྟེན་ཁག་གཅིག་གི་གསལ་བཤད།
EXPLANATIONS ON ONE PART OF PRECIOUS STATUES

རྩོམ་གྲུ་ཐུ་ཞེ། BUDDHA SAKYAMUNI	22	རྩོམ་ཁྱེད་ལ་མ་གསུང་བྱེད། GODDESS TARA	38	ཐུན་རས་གཟིགས། AVALOKITESVARA	50
རྩོམ་འབྲུག་རྩོམ་ཞེ། VAJRA AKSHOBHYA	24	ནཱ་རྩོམ་འབྲུག་མ། DAKINI NARO KHACHUMA	39	དཔལ་བདེ་མཆོག་འཁོར་ལོ་སྒྲ་མ་པ། CAKRA SAMBARA	52
འཕགས་པ་ལོ་ཀེ་ཤུ་ར་(འཇིག་རྟེན་དབང་ཕྱག་) AVALOKITESVARA (Jigten Wangchuk)	26	སྟན་པ་གྲུ་བྱུང་པ། SAKYAMUNI	40	དུགས་གསུམ་མགོན་པོ། THE THREE PROTECTORS	53
འཇམ་དཔལ་གཤིན་རྒྱལ་ཤིང་བྱུག་ JAMPAL SHINJI	28	ཐུམས་པ་ཨ་ཚ་མ། CHAMPA ATSA MA	41	ཐུག་ན་རྩོམ་ཞེ། VAJRA PANI	54
བཀ་ལྷ་མགོན་པོ། DAKLHA GONPO	29	ཆོས་རྒྱལ་གྱི་སྒྲ་བཟླ། IMAGE OF CHOYAL	42	རྩི་བཟུན་སྒྲུ་ལ་ལྗང་། GREEN TARA	55
རྒྱལ་བ་ཐུམས་པ་མགོན་པོ། GYALWA CHAMPA GONPO	30	སྟན་པ་གྲུ་བྱུང་པ་(ལོངས་སྤྱི་ཆུབ་དེ་) SAKYAMUNI	43	ཡིད་མ་ཐུར་པ་ཡབ་ཡུམ། YIDAM PURPA YAB YUM	56
ཐུམས་པ་མཐོང་ཤོ་ལ། CHAMPA THONG DOL	32	དུས་གསུམ་སངས་རྒྱལ། DUE SOOM SANG GYAY	44	མིག་ཡོ་བ། ACALA	57
རྩོམ་འཇམ་དཔལ་རྩོམ་ཞེ། JOWO JAMPAL DORJI	33	རྒྱལ་བ་དུགས་ལྔ། FIVE DHYANI BUDDHAS	45	གསང་བ་འདུས་པ། GUHYA SAMAJA	58
འཁོར་ཆགས་རྩོམ་རྩོམ་གསུམ། TRIO JOWO OF KHORCHAK	34	སངས་རྒྱལ་དཔལ་འབྲུག་པ། SANG GYE PAO DHUN	46	བདེ་མཆོག་ཡབ་ཡུམ། SAMBARA YAB YUM	59
ཉ་མགྲིན་ཡང་གསང་ཡབ་ཡུམ། HAYAGRIVA YAB YUM	35	སྒྲོ་ལ་དཀར། WHITE TARA	47	བདེ་མཆོག་དཀར་པོ། WHITE SAMBARA	60
ཤེལ་བྱག་སྒྲོ་བདེན་པ་དཔལ་འབྲུག་གསུམ། PADMASAMBHAVA OF SHELDAK	36	ཐུན་རས་གཟིགས། AVALOKETISVARA	48	ཀྲེ་རྩོམ་ཞེ། HEVAJRA	61
རྩོམ་ཐུང་ཐུང་ཆེན་མོ། JOWO CHANG CHUB CHENMO	37	རྩི་བཟུན་སྒྲུ་ལ་ལྗང་། GREEN TARA	49	རྩོམ་འཇིགས་ཐུང་དཔལ་འབྲུག་ཅིག་པ། YAMANTAKA	62

དོ་རྩེ་འཛིག་སྟེང་ལྷ་བཅུག་སྟེང་།
DORJI JIGCHE LHA JUSOM 63

དཔལ་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོ།
KALA CHAKRA 64

དུས་འཁོར་ལྷ་ན་སྟེང་།
KALACHAKRA SAHAJAT 65

ཀུལ་བའོད་དཔག་མེད།
AMITABHA 66

སྟན་རས་གཟིགས་མེད་གེ་སྟོ།
AVALOKITESVARA 67

ན་རོ་མཁའ་རྩོད་མ།
NARO KHA CHUMA 68

དོ་རྩེ་ནམ་པར་འཛོམས་མ།
VAJRA VIDARANA 69

ལྷ་མོ་དབྱངས་ཅན་མ།
GODDESS SARASVATI 70

གཏུགས་དཀར་མཚོ་གྲུབ་མ།
CITAPATRA 71

འཕགས་པ་སྟན་རས་གཟིགས་བཅུག་ཅིག་ཞལ་ཕྱག་སྟོང་སྟན་སྟོང་།
AVALOKITESVARA 72

ནམ་ཀུལ་མ།
VIJAYA 74

ཆོད་པག་མེད།
AMITAYUS 75

ཆོད་པག་མེད།
AMITAYUS 76

ཆོད་པག་མེད་ཡལ་ཡུམ།
AMITAYUS YAB YUM 77

དོ་རྩེ་འཆང་།
VAJRADHARA 78

སྟན་པ་ཤུག་ལུ་ཞེ།
SAKYAMUNI 79

སངས་རྒྱལ་ལྷ་དབང་གི་ཀུལ་པོ།
NAGA RAJA 80

འཇམ་དབྱངས་སྟོང་པའི་མེད་གོ།
MANJUSHRI SIMHA GHOSH 81

སངས་རྒྱལ་སྟན་པའི་ཀུལ་པོ།
BHAISAJYA GURU 82

དོ་རྩེ་སེམས་དཔལ་།
VAJRASATTVA 83

དོ་རྩེ་བདག་མེད་མ།
DOJI DAKMIMA 84

སྟན་རས་གཟིགས་ཕྱག་བཞི་པ།
FOUR-HAND AVALOKITESVARA 85

ཤུག་ལུ་ཞེ་བཞེད་སྟོང་།
BUDDHA SAKYAMUNI 86

ལྷ་མོ་ཅུ་རྩ་དཀར་པོ།
GODDESS WHITE CUNATA 87

ཕྱག་ན་པད་མོ།
PADMA PANI 88

ཕྱག་ན་དོ་རྩེ།
VAJRA PANI 89

དོ་རྩེ་པག་མོ།
VAJRA VARAHI 90

སྟན་པ་ཤུག་ལུ་ཞེ།
SAKYAMUNI 91

ཤུག་ལུ་བཟུང་སྟེང་སྟོང་པའི་ཆུ་པ།
BIRTH OF BUDDHA SAKYAMUNI 92

ཤུག་ལུ་ཞེ་ཀུལ་པོའི་ཆུ་ལགས་ཅན།
SAKYAMUNI DRESSED AS KING 93

སྟན་པ་ཤུག་ལུ་བཟུང་སྟེང་སྟོང་པའི་སྟོང་།
STANDING STATUE OF SAKYAMUNI 94

དོ་རྩེ་སེམས་དཔལ་ཡལ་ཡུམ།
VAJRASATTVA YAB YUM 95

སྟན་རས་གཟིགས་འཛིགས་པ་བཅུད་སྟོང་།
AVALOKITESVARA SAVIOUR OF EIGHT DANGER 96

ཉེ་སྟེང་བཅུད་ཀྱི་ནང་ཆེན་བྱམས་པ།
BODHISATTVA MAITREYA 97

འཇམ་དཔལ་དབྱངས་བཞེད་སྟོང་སྟོང་སྟོང་པའི་སྟོང་།
MANJUSHRI IN STANDING POSTURE 98

འཇམ་དཔལ་དབྱངས་བཞེད་སྟོང་སྟོང་སྟོང་པའི་སྟོང་།
MANJUSHRI STANDING IMAGE 99

ཤུག་ལུ་བཟུང་སྟེང་སྟོང་པའི་སྟོང་།
SAKYAMUNI 100

སངས་རྒྱལ་འོད་དཔག་མེད།
AMITABHA 101

སྟན་པ་ཤུག་ལུ་བཟུང་སྟེང་སྟོང་པའི་སྟོང་།
BUDDH A SAKYAMUNI 102

ནམ་ཕྱང་མདོན་བྱང་།
VAIROCANA Abhi Sambodhi 104

ཕུག་ན་དོ་ཆེ་བཞེངས་སྟུ།
VAJRAPANI 105

མིག་ཡོ་བ་ཕུག་བཞི།
ACALA 106

སྤྱབ་པ་ནམ་སེལ།
SARVANIWARAN-VISKAMBHIN 107

སྤྱན་རས་གཟིགས།
AVALOKITESVARA 108

སྤྱན་རས་གཟིགས།
AVALOKITESVARA 109

པད་ཐུངས་ཆོམ་བུའི་ཁྱེད་རྩལ་བརྒྱན།
HE VAJRA in the lotus heap 110

སྟོན་པ་ཤུག་བྱུང་པ།
BUDDHA SAKYAMUNI 111

སྤྱན་རས་གཟིགས་བརྒྱ་གཅིག་ཞལ།
ELEVEN-HEAD AVALOKITESVARA 112

ཚུ་ཤེལ་གྱི་རྒྱལ་བ་འདོད་དཔག་མེད།
AMITABHA 113

སྤྱན་རས་གཟིགས་བཞེངས་སྤྱབས་ཅན།
STANDING IMAGE OF CHENRE ZIG 114

སྤྱན་རས་གཟིགས།
AVALOKITESVARA 115

སྤྱན་རས་གཟིགས་ཕྱག་སྟོང་སྤྱན་སྟོང་།
CHENREZIG ONE THOUSAND HANDS, ONE THOUSAND EYES 116

ཆེ་བཅུན་སྒྲོལ་དཀར།
WHITE TARA 118

ཆེད་པག་མེད།
AMITAYUS 119

ཁས་ས་གསུམ་རྒྱལ་རྒྱལ།
TRILOK VIJAYA 120

ལྷ་ཆེན་ཁྲབ་འབྱུག།
VISHNU (All Pervading One) 121

ལྷ་ཆེན་དབང་ཕྱག་དང་ལྷ་མོ་ཡུམ།
MAHESVARA AND GODDESS UMA 122

ལྷ་མོ་འདོད་ཟེར་ཅན་ལ།
GODDESS MARRICI 123

ཆོག་ས་བདག་ཐུང་སྟུ།
GANESH 124

དམ་ཅན་ཆོས་རྒྱལ།
YAMA 125

མགོན་པོ་གུར།
MAHAKALA 126

དཔལ་མགོན་མ་རྒྱལ་ལ་ནག་པོ་ཆེན་པོ།
MAHAKALA 127

མགོན་པོ་དཀར་པོ།
WHITE MAHAKALA 128

རྩ་ལྷལ།
DZAMBHALA 129

རྒྱལ་ཆེན་ཡུལ་འཁོར་སྤང་དང་འཕགས་སྤྱེས་པོ།
DHRITARAstra AND VIRUDHAKA 130

རྒྱལ་ཆེན་སྤྱན་མི་བཟང་དང་རྒྱལ་ཐོས་སྤྲུལ།
VIRUPAKSHA AND VAISRAVANA 131

གཉའ་བྲི་བཅན་པོ།
NYATRI TSANPO 132

ལྷ་ཐོ་ཐོ་དེ་གཉན་བཅན།
LHA THO-THO-RI NYANTSAN 134

ཆོས་རྒྱལ་སྤོང་བཅན་སྤུལ་པོ།
SRONGTSAN GAMPO 136

མགར་སྟོང་བཅན་ཡུལ་བཟུང།
GARDONGTSAN YULSONG 138

ཐོན་མི་སམ་རྟོ་ཀ།
THON-MI SAMBHOTA 139

ཁྱ་བཟའ་ལྷན་ཤིང་ཀོང་ཅོ།
PRINCESS WEN CHEN 140

མོང་བཟའ་བྲི་ལྷལ།
MONGSA TRICHAM 141

བལ་བཟའ་བྲི་བཅུན།
BALSA TRITSUN 142

བཅན་པོ་བྲི་སྤོང་ལྷེ་བཅན།
TSANPO TRISONG DETSAN 143

བྲི་གཙུག་ལྷེ་བཅན་རལ་པ་ཅན།
TRITSUK DETSAN RALPACHEN 144

གཡུ་ཐོག་ཡོན་ཏན་མགོན་པོ།
YUTHOK YONDAN GONPO 146

བྲུའཆེན་པོ་ལ་པ་ (ཉི་མ་འཛིན་)
DRUPCHEN BIRWAPA (NIMA ZIN) 147

གྲུབ་ཆེན་ཕུ་ཏཱ་ལི་པ།
DRUPCHEN PUTRALIPA 148

གྲུབ་ཆེན་ཏི་ལོ་པ།
DRUPCHEN TILOPA 150

པ་ཤ་ཆེན་ནུ་རོ་པ།
DRUPCHEN NAROPA 151

མ་ར་པ་ལོ་ལྷ་པ།
MARPA LOTSAWA 152

ཇེ་བཙུན་མེ་ལ་རས་པ།
JETSUN MILAREPA 154

དྲཀས་ཤི་ལྷ་ཇེ།
DHAKPA LHAJI 156

ཇོ་ཁོང་འབྲ་མ།
ATISA (DIPAMKARA SRIJNANA) 157

ཇོ་འབྲོ་མ་ཡབ་གྲུ་ལ།
ATISA WITH TWO DISCIPLES 158

ཕ་དམ་པ་སངས་རྒྱལ།
PHA-DAM-PA SANGYE 159

མ་ཅིག་ལབ་སྟོན།
MAJIG LABDRON 160

ལྷ་ཆེན་དགོངས་པ་རབ་གསལ།
LACHEN GONGPA RABSAL 162

ས་ཆེན་ཀུན་དགའ་སྙིང་པོ།
SACHEN KUNGA NYINGPO 164

ས་པ་ཤ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཆན།
SAPAN KUNGA GYALTSEN 166

འགྲོ་མགོན་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པ།
DROGON CHOGYAL PHAGPA 168

ས་སྐུ་བམིད་ནམས་ཅེ་མོ།
SAKYA SONAM TSEMO 170

ཇེ་བཙུན་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཆན།
JE-TSUN DAKPA GYALTSEN 171

ཀུང་ཐང་ལྷ་མ་ཁང་།
KHONGTHANG LAMA SHANG 172

པ་ཤ་ཆེན་ཤྲུ་ཤི།
PANCHEN SHAKYA SHRI 173

བུ་སྟོན་རིན་ཆེན་གྲུབ།
BUTON RINCHEN DRUB 174

ལྷོང་ཆེན་རབ་འབྲམས་པ།
LONGCHEN RABCHAMPA 176

རིག་འཇིན་ཆེན་མོ་དངོས་གྲུབ་རྒྱལ་མཆན།
RIGZIN CHENMO NGODRUP GYALTSEN 178

གྲུབ་ཆེན་ཐང་སྟོང་རྒྱལ་པོ།
DRUPCHEN THANGTONG GYALPO 179

ཇོ་ནང་པ་ཤེས་རབ་རྒྱལ་མཆན།
JONANG PA SHERAB GYALTSEN 180

བོ་དོང་ཚུགས་ལས་རྣམ་རྒྱལ།
BO DONG CHOKLE NAMGYAL 182

ཇེ་ཙོང་ཁ་པ་སྟོང་ཐང་གྲགས་པ།
TSONG-KHA-PA LOZANG DRAKPA 184

ཇེ་ཀམ་པ་དུས་གསུམ་མཁའ་པ།
JI KAMAPA DUSOM KHENPA 186

ཕག་གྲུ་ཕྱང་ཚུབ་རྒྱལ་མཆན།
PHAGDRU CHANGCHUB GYALTSEN 188

མ་ཉམ་མེད་ཤེས་རབ་རྒྱལ་མཆན།
THE INCOMPARABLE SHERAB GYALTSEN 189

ཇེ་བཙུན་ཏུ་ར་ནུ་ཐ།
JETSUN TARANATHA 190

ཀུན་མཁྱིན་འཇིགས་མེད་གླིང་པ།
KUNKHYIN JIGME LINGPA 192

པ་ཤ་ཆེན་ལྷོ་བཟང་ཆོས་རྒྱལ།
PANCHEN LOSANG CHOGYAN 193

ངག་དབང་ལྷོ་བཟང་རྒྱ་མཆོ།
NGAWANG LOSANG GYATSO 194

ཆངས་དབྱངས་རྒྱ་མཆོ།
TSANGYANG GYATSO 196

མཁྱིན་རབ་ནོར་བུ།
KHENRAB NORBU 198

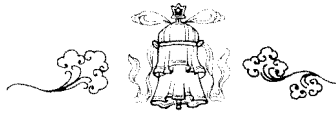
ནམ་གྲུ་པ།
VAISRAVANA 200

གནས་རྒྱུང་ཆོས་སྦྱང་དོ་ཇེ་གྲགས་ལྷན།
NECHONG DORJI DRAKDAN 201

དཔལ་ལྷན་དམག་ཐོར་རྒྱལ་མོ།
GODDESS PALDAN LHAMO 202

[illegible][illegible]

ལྷོ་མི་རྒྱུ་དག་བསྐྱེད་པའི་རྒྱུ་དཀྱིལ་རྒྱ་གར་ལྷོ་མི་རྒྱུ་
སྐྱེད་པའི་འཛོལ་ཆུང་མ་ཟིན་འཕགས་ཤུལ་མ་ཆུང་མ་ཡུལ་རྒྱ་གར་ཤུལ་མ

ཆུད་མེད་རྣམས་འབྱོར་པ་དང་ཡུལ་ཚོང་ཁོ་སྒྲིབ་ཅིག་སྤྱོད་པ་དང་། རྣམ་མཚུངས་ཤིས་འབྲུད་སྐོམ་མེད་པ་བཟོ་ཆུ་ཙམ་ལ་ཡང་རྣམ་པ་མི་འདྲ་བའི་འཕོ་འབྱུར་བྱུང་སྟེ་ཆུད་མེད་གཞུང་ནས་གསུངས་པའི་ཚུ་མཁས་ཀྱི་ཁྲེན་གྲུགས་དང་། བམ་ཟེའི་ཆོས་ལུགས་བཅས་ཀྱི་ཤིས་འབྲུད་བཟོ་ཙམ་གྱི་ཤུན་ཤུགས་ལྡན་པའི་ཆུ་ཙམ་གྱི་ལུགས་དང་། བཅས་དབྱར་གྱི་ཅི་ཏྲོག་རྣམས་པ་ལྟར་གཅིག་ཆེས་གཉིས་མཐུད་ཀྱིས་མོན་ཡོད་དོ།

གཉིས། རྒྱ་ནག་ཏུ་སངས་རྒྱལ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་རྒྱུན་གསར་རྒྱུ་གི་ལུགས་བཟོ་བྱུང་ཆུལ།

རྒྱ་ནག་ལུས་དུ་སྤྱི་པའི་དུས་འགོ་འི་མཚམས་ཀྱི་ཏུན་ཤར་མའི་རྒྱལ་པོ་ཏུན་མེད་ཉི་ཁེས་བྱུ་བའི་དུས་འཕགས་ལུས་དུ་བར་ཆེན་མང་རྒྱན་ལ་སྐོམ་པ་ལ་ན་གཞོན་མང་དུ་མངགས་ཏེ་སངས་རྒྱལ་ཆོས་ལུགས་སྒོའ་གཉིས་དུ་བརྒྱུད་པ། སྐབས་དེའི་དུས་སྤུལ་ཆེད་འཕྱེ་སྟེ་དུངས་བཅིམ་གྱི་སྤྱུགས་ལུ་བྱུ་བར་སངས་རྒྱལ་གྱི་སྤྱི་བརྒྱན་ཐོག་མར་ཤིས་པ་ནས་བཟུང་རྒྱ་ནག་ཏུ་ནང་པ་སངས་རྒྱལ་པའི་ཤིས་འབྲུད་བཟོ་ཙམ་གྱི་འགོ་ཆུགས་ཤིང་། ཆེན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་གོང་མ་གསུམ་པ་ཞིན་གྲོ་ཉིས་ཐུ་ཅན་ཅན་ཏུ་མཁུ་དཔོན་ལུ་ཀར་ཁེས་པས་རྒྱ་གར་ནས་ཅན་ཅན་གྱི་ཆོ་ཁོའི་སྤྱི་བརྒྱན་དང་། རྒྱ་ནང་པའི་རིང་བསྐུལ་དང་པ་ཤྲིན་ཀྱལ་ར་ཤི་སྐོམ་སྤྱུན་དང་པ། དེ་ནས་ཆེན་ཆེས་མའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཡེ་ཤི་ཤིན་གྱིས་ཅན་ཅན་ཆོ་ཁོའི་སྤྱི་དང་། རིང་བསྐུལ་དང་པ་ཤྲིན་ཀྱལ་ར་ཤི་སྐོམ་སྤྱུ་ལས་ཁྲ་ཡན་ཏུ་གདན་དྲངས་ནས་གཞུགས་ལག་ཁང་གསར་དུ་བཞེངས་པ་དང་། གསུང་རབ་མང་པོ་རྒྱ་ཡིག་དུ་བསྐྱར་པ། དགེ་འདུན་སྤྱོད་ཐུགས་ཅོངས་པའི་དགོན་རྒྱུགས་དྲུ་བཞེངས་པ་སྐོམ་སྤྱུ་མཛད་། སྐབས་དེ་དུས་ཅན་ཅན་ཆོ་ཁོའི་སྤྱི་བརྒྱན་འདི་ཉིད་ལ་མཐུར་བཟུང་སྟེ་སྤྱི་ལྷི་དང་། རག་གན། དདལ། ཟངས་ལ་སྐོམ་སྤྱུ་ལས་ལུགས་སྤྱི་བརྒྱན་ཆེ་སྟེད་ཅིག་བཟོ་སྤྱུན་བྱས་ཡོད་པར་རྒྱ་ནག་རྒྱེད་མ་ཁེས་བརྒྱུད་པ། སྐབས་དེར་བཟོ་སྤྱུན་མཛད་པའི་སྤྱི་བརྒྱན་གྱི་ཉམས་

འབྱུང་དང་བཟོ་ཙམ་གྱི་ཁྱད་ཆོས་ནི་ཁལ་གདོང་ལེབ་ཉམས་ཅན་དང་། ཤར་སྤྱིལ་པ་དད་བྱ་སྤྱི་མཚམས་དམའ་བ། སྤྱི་ཤུ་རྒྱལ་མ་ཉིན་ལ་ན་བཟུང་རྣམས་སྤུལ་མང་བ། པད་མའི་གདན་འཁོར་མོ་ལུག་ཏུ་བརྟེན་པས་ལ་པད་མའི་ཁ་ཡིས་བ། གཞན་ཡང་སྤྱི་ན་བཟུང་ལུག་གཅིག་སྤྱི་གཟུགས་སུ་དཀྱིས་ནས་སྤྱི་མང་འབྱུང་ཞིང་ཉིད་ལྟུང་ཏུ་གཡོ་བའི་རྣམ་པ་ཅན། ལྟ་མོའི་རིགས་ཀྱི་སྤྱི་རྣམས་དུ་སྤྱི་རིང་ཞིང་རྒྱུ་ཏུ་འབྱུང་ནས་སྤྱི་སྤྱོད་ཡོངས་སྤྱི་བས་པ་ལྟ་དང་། བྱག་མཚན་དུ་པད་མའི་རྒྱན་པོ་བསྐྱེས་པ། སྤྱི་དེད་ག་མང་ཆེ་བར་ཆོག་མེད་ཀྱིས་བྱུག་པ་དང་། ཡང་ན་དདལ་དགར་གྱིས་བྱུགས་པ་སྐོམ་སྤྱུ་ཙམ་གྱི་ཁྱད་ཆོས་ལྡན་ཡོད།

སྤྱི་པའི་དུས་འགོ་ཙམ་ནས་རྒྱ་ནག་ཏུ་རྒྱུ་ཤོ་ཤོ་བཞོས་ཀྱི་བཟོ་ཙམ་དར་ནས་མེ་སྤྱུ་ལགས་ཅན་གྱི་རྣམ་འབྱུར་གྲུགས་སུ་བཞོས་པའི་སྤྱི་པ་དར་ཞིང་། ཏུན་རྒྱུད་གི་སངས་རྒྱལ་སྤྱོད་གི་བྱག་ལུག་ཆེན་པོའི་བཟོ་སྤྱུན་ཡང་འགོ་ཆུགས། རྒྱ་ནང་པའི་མཛད་པ་གཅི་འབྱུར་གྱི་ཁྲེབ་པ་བཟོ་དང་། རྒྱ་བཞོས་ལ་ཁེམ་སྤྱི་བཟོ་སྤྱུན་གསལ་པོར་མཛོན་པའི་སྤྱི་པ་དབྱར་མཚོ་རྒྱལ་པ་ལྟར་བྱུང་།

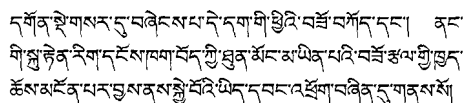
གཞན་ཡང་བཟོ་ཙམ་མཁས་པ་ཡང་རྣམས་གི་ལ་སྐོམ་སྤྱུ་པའི་འབྲུད་བཟོ་པ་ལུས་བྱུང་ཆེ་སྟེད་ཅིག་གིས་རྒྱ་ནག་དགའ་ལྡན་རི་པོའི་བྱམས་སྤྱི་ཆེན་མོ་དང་། ཏུན་རྒྱུད་ཉེ་ནན་འབྲུག་རྒྱུའི་སངས་རྒྱལ་སྤྱོད་གི་བྱག་སྐོམ་སྤྱུ་ལུ་མཁུ་དཔོན་ལུ་ཀར་ཁེས་པས་རྒྱལ་ཆོས་ལུགས་བཟོ་བྱུང་བའི་སངས་རྒྱལ་བྱུང་མཁས་ཀྱི་སྤྱི་བརྒྱན་འབྲུད་པ། སྤྱི་གསལ་གྱི་གཟུགས་བརྒྱན་གསོན་ཉམས་ལྡན་པ་མང་དུ་བཞོས་པ་དང་། རུང་མེད་ཀྱི་ཁེའི་མེ་ཅོང་ལ་སྐོམ་སྤྱུ་ཐོན། མི་ཤོན་གྱི་ཁབས་ཆེས་ཆེན་པོར་ལུགས་པའི་བྱག་ལུག་ཉིས་བརྒྱ་བྱག་ཏུ་པའི་བཞེད་དག་གིས་སངས་རྒྱལ་བྱུང་མཁས་ཀྱི་རྒྱུ་བརྒྱན་སྤྱི་དངོས་དང་གཉིས་སྤྱི་མེད་པ་ལྟ་བུའི་བཟོ་ཙམ་གྱི་ཉམས་འབྱུར་དང་ཁྱད་ཆོས་ལྡན་པའི་སྤྱི་བརྒྱན་མང་དུ་བཟོ་སྤྱུན་མཛད།

ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་འགྲོ་མགོན་ཆོས་འཕགས་ཀངས་ས་གདན་དྲངས་ཏེ་པོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་རྒྱུ་ཆེན་དཔ་ཁྲེལ་བྱུང་བ་དང་ཆབས་ཅིག་

རྒྱ་ནག་གི་གཞུགས་ལག་ཁང་དུ་མའི་ཁྲེབ་པ་ཤིས་ཀྱི་པོད་ལུགས་སྤྱི་ཤིས་པ་དང་། པོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་ཁྱད་ཆོས་ལྡན་པའི་མཚོན་རྟེན་མང་དུ་བཞེངས། བམ་པོའི་བཟོ་པོ་མོས་ནས་སངས་རྒྱལ་བྱུང་མཁས་ཀྱི་སྤྱི་བརྒྱན་བམ་པོའི་ཁྱད་ཆོས་ལྡན་པ་ཁག་གཅིག་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་སྤྱུན་བྱས།

མིང་རྒྱལ་རབས་སྐབས། གོང་མ་དུ་མིང་རྒྱལ་པོས་པོད་ཀྱི་སངས་རྒྱལ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྤྱུ་པ་མཐུང་། བཞིའི་ལ་སྤུལ་དགེ་ལུགས་པའི་སྤུ་པ་མཐུར་དོ་སྤྱོད་ཆེན་པོ་བྱེད་པའི་སྐབས་དང་བཅས་ཅོང་ཁ་པ་གདན་ཏུ་པོ་ཉེ་མེད་པ་གཉིས་མང་གས་མཐུར་བྱམས་ཆེན་ཆོས་ཆེ་གདན་དྲངས་ཤིང་། རྒྱལ་ནང་ས་གནས་ཁག་ཏུ་སངས་རྒྱལ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དགོན་ཁྲེ་ཁག་ཅིག་རྒྱུ་བསྐྱར་བྱས། དེ་ཁྲེའི་རྒྱ་ནག་རྒྱུད་པའི་སྤྱི་བརྒྱན་བཟོ་ཙམ་གྱི་མང་གཞིའི་ཐོག་མིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་བྱུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་འབྲུད་བཟོའི་སྤྱི་ཙམ་གྱི་ཉམས་འབྱུར་ཡང་མཛོན་པའི་སྤྱི་བརྒྱན་ཁག་ཅིག་བཟོ་སྤྱུན་བྱས་ཡོད་པ་ནི་སྤྱིའི་གཉམས་རྒྱལ་ཤིང་རྒྱགས་བཟང་ལ་ལུག་མེན་གྱི་གཞོང་རིས་གསལ་བ་དང་། དུ་ཤོད་དང་བཞིན་རས་རྒྱུ་ཟད་ལེབ་ཉམས་ལྡན་པ། ཤར་སྤྱིལ་ལ་མཚུ་སྤྱོད་དང་ཆ་མཚུངས་པ། རྒྱ་མ་ལ་གཞུ་དབྱིབས་ཅན་རྒྱན་སྤྱུག་ཏུ་གདན་པ། གཞུག་རྒྱུ་ཤོར་འབྲུད་ཆགས་ཤིང་རིན་པོ་ཆའི་ཏྲོག་དང་ལྡན་པ། དུ་སྤྱི་སྤྱུག་ཅིས་བྱུགས་ནས་བྱུང་བསྟར་གནག་པ། སྤྱིའི་ཐོས་འབྱུད་སྤུལ་བསྐྱེད་མང་བ་བཅས་ཀྱི་བཟོ་ཙམ་གྱི་ཁྱད་ཆོས་དང་ཉམས་འབྱུར་ལྡན་པོད་པ་མ་ཟད། སྤྱི་འགའ་པའི་པད་འདུག་གྱི་ཕྱིང་དུ་རྒྱ་ཡིག་གི་མཚན་ཡང་བཞོས་པོད།

ཆེད་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་ཡའི་མཁུ་སྤྱི་མེད་ལ་པས་གཅོས་པོད་ཀྱི་སྤྱི་ཆེན་མང་པོ་ནང་སར་གདན་དྲངས་པ་དང་། ཤིས་འབྲུད་ལུགས་ཅན་སྤྱུན་སྤྱོད་ལྱུ་བྱུ་ལ་མཛད་པའི་《གཞུགས་སྤྱིའི་ཆོད་ཀྱི་རབ་ཏུ་བྱེད་པ་ཡིད་བཞིན་རྒྱུ་དུ་》ལ་སྐོམ་སྤྱུ་པ་ཤིས་འབྲུད་ཀྱི་ཐིག་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་པལ་བསྐྱར་བྱས་པ་དང་སྤྱུགས་པོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བཟོ་ཙམ་གྱི་ཉམས་འབྱུར་རྒྱ་ནང་པའི་སྤྱི་རྒྱུན་དང་དགོན་པ་“དགའ་ལྡན་ཐིག་ཆགས་ཤིང་”དང་ཁྲན་ཉིའི་ཁྲེལ་དུ་པོད་ལ་དང་། བཟུ་ཤིས་རྒྱན་པོ། བམས་ལས་དགོན་སྐོམ་སྤྱུ་པོ་དགོན་དབྱིབས་དང་མཚུངས་པའི་

(1) **གངས་ཀྱི་ཁྲིམས་འདིར་ལངས་ཀྱིས་**
ཆོས་ལུགས་མ་དང་གང་གི་ཁྲིམས་འདུང་བཟོ་ཆུང་གི་མིང་
 གི་ཡང་། གནང་ཆས་རྟག་ཞིབ་མཁན་པོས་མ་འོག་ནས་ཐོན་པའི་
 གནང་ཆས་རིག་དངོས་མ་དབྱེད་ཞིབ་བྱས་པར་གཞིགས་ན། ཡུལ་ཆེར་
 འཛམ་གླིང་ཐོག་མིའི་རིགས་ཀྱི་ཡོང་པོ་ཞིག་གི་འཛམ་གླིང་ཆེན་མོ་རྒྱུ་རྒྱུ་ཡས་མམ་
 ལས་ཀྱིས་འདུར་རིག་གནས་རྒྱ་ཆུང་ལ་གྱུ་འགྲུགས་ཐོན་པར་བཤད་ལ།
 རང་རྒྱུང་ས་ཀྱི་ཆབ་མདོ་ལམ་ར་རྟོན་པ་བཞུགས་ཐོན་བྱུང་བའི་རྒྱ་ཆས་
 དང་། རྒྱ་ཆས་རིགས་ཀྱི་ཁྲིམས་འདུར་གྱི་རིག་དངོས་ཀྱི་དགའ་ལ་ཡང་ཡོང་
 བཞིན་ཏེ་ནས་རྒྱ་རྒྱུང་ཅམ་གྱི་འཛམ་རྒྱུ་ཡོང་པར་བསམ་གཞིགས་བྱས་
 ཡོད་པས་རང་མིའི་ཐོད་འདི་ཡང་འཛམ་གླིང་གྱི་དར་མཐོངས་པར་མིའི་
 རིགས་ལྷུང་པ་དང་། གནས་པ། འཕེལ་ཆུས་ལྷུང་བ་བཅས་ཀྱི་བརྒྱུད་
 རིམ་ནང་དོད་མེ་རིགས་ཀྱི་གནང་པོའི་གནོད་མེའི་རིག་གནས་ཀྱིས་
 འདུར་པ་སྟགས་པའི་རྒྱ་ཆས་ཡང་རྒྱ་མོ་ནས་དར་སྤེལ་བྱུང་ཡོད་ཅིས་ཁ་
 བཅོམ་གཙོད་ཆོག་པ་འདི་《དེབ་རྒྱུན་》ལས་《དོད་ཀྱི་ཡུལ་འདི་ཡང་ཡུལ་
 ཁམས་གཞན་དང་འདྲ་བར་ཡུལ་དང་མེའ་སྟགས་པ་གནས་པའི་བསྐྱེད་
 པན་ནས་བྱུང་བར་བྱས་ནས་ཡང་ཡུང་དང་རིགས་པའི་གནོད་པ་ཕྱིད་།
 》
 ཅིས་གསུངས་པ་ཡང་དོན་ལ་གནས་པར་སེམས་ལ། དེ་བཞིན་《ཞང་
 རོད་འཛམ་རྒྱུས་ཏེ་མིའི་དོད་》ལས་《རྒྱ་ནག་པ་གཞིན་པ་ཡོད་མོ་ལུང་རིང་
 ཏུ་ཁྱེད་ནས་ཐོན་འཕྲོར་བསྐྱར་ཏེ་རྒྱ་ཡོད་བདུད་བཅན་ལ་སྟགས་ཐོན་
 ཀྱིས་དམངས་བཅོམ་བྱེད་སྤེལ་དེས་སེམས་ཅན་གྱི་སྟགས་ལ་འཆོལ་པ་ཡིན་གྱིང་།
 དེའི་ཆབ་དུ་སེམས་ཅན་གྱི་གཟུགས་བརྒྱན་བཞེངས་པས་ཆོག་པ་བྱས་པ་
 》ཞེས་དང་། རྒྱ་གཞུང་གི་བཅོམ་པོའི་སྐབས་ཐོན་སེམས་པ་ཅན་བཅས་

[illegible]

བཅོམ་ན་ཆུ་འཕྲུལ་ཆུ་བུ་ལྷོ་ལྷོ་དྲུག་ལྷོ་མེད་ཀྱི་མེ་མཁན་མཁན་མཁན་པ་
 བཅོམ་ཉེ་མཁེད། དུལ། ཟངས། ལྷན་མེ་མཁན་པ་བུ་བུ་བུ་
 བཅོམ་པ་དང་འཁོ་ལྷན་པ་འཁོ་ལྷན་མེས་འཕྲུལ་པ་ལ་གསུམ་ཞིང་།
 དེ་མེས་བཅོམ་ན་འཁོ་དེ་གཞན་མེ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་
 གསུལ་གུ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་
 བཅོམ་དང་བུ་གསུམ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་

[illegible]

(2) $\frac{1}{x^2} = x^{-2}$

འོད་དུ་རང་ས་ལྷུ་མཆོས་ལུགས་ཐོག་མར་དང་པ་ནི་ཐྱི་ལོ་འོད་དུ་ས་
རང་ས་པའི་པའི་དུས་མཇུག་ཏུ་འོད་ཀྱི་བཅན་པོ་ལྷ་ཐོ་ཐོ་དེ་གཞན་བཅན་

ཀླུ་དྲུག་ལུ་ཡིན་པ་ལྟར་དེར་མཁའ་མཁའ་པའི་བཞེད་པ་གཅིག་མཐུན་ལྟར་
བཅོན་པོ་དེའི་རིང་ལ་མཛུགས་ཡང་ལྟེན་དུ་དང་པོར་བཞོན་ཅུག་ཀྱང་།
གཤིན་གྱི་མཚན་རྟེན་བཅས་ནམ་མཁའ་ལས་བབས་དེ་གཉན་པོ་གསལ་
བར་མཚན་བཟག་མཁས་དང་པམ་མཚན་པ་ཅེས་ལས་བྱིས་འདུར་སྟོན་མས་
སྤྱ་རྟེན་བཞེས་པའི་སྤྱེལ་དར་མེད་ནའང་གོང་བཟོད་ལྟར་བཅོན་པོ་
དེའི་ཆེས་ལྷ་མོ་ཞིག་ནས་ཁོ་ཤི་ནག་པོའི་གཤེད་དང་རྒྱུ་བྱུང་ཆུ་བ་
བཤད་ལ། དེ་ནས་གསུང་རབས་ལྟར་པ་ལྟེ་ཆེས་ཀྱང་ལྟེ་བཅོན་པོ་
དེའི་སྤྱ་དྲུག་ལུ་ལྟེ་ད་མེས་རིག་དང་པའི་མཐའ་བཞིའི་རྒྱལ་ཁམས་ན་
སངས་རྒྱལ་ཆོས་འཁུགས་དར་སྤེལ་གྱི་སྤྱན་པ་རིང་ནས་གསལ་བ་དང་དུས་
མཚུངས་རྒྱལ་མཁའ་གྱི་བཅོན་པོ་གཉིས་ཁབ་ཏུ་བཞེས་པའི་རྟེན་སྤེལ་རྫོགས་
རྒྱལ་གཉིས་དང་བཅས་པ་བཞུགས་སུ་གསོལ་ཡུལ་བཞེད་པ་གཅིག་ལག་
ཁང་ཞིག་བཞེད་ས་རྒྱའི་དགོངས་པ་བྱུང་བ་མ་ཟད། བོད་དུ་ཐོག་པ་
ཆེན་པོའི་བསྟན་པ་དར་ལྟར་རྟེན་ཡིད་མཁྱིལ་ཞིག་བཞེད་ས་དགོས་པར་
དགོངས་ནས་བབ་པོའི་བཅོན་པོ་དང་། བོད་རང་རྟེན་གྱི་བཅོན་པོ་
མཁའ་ཆོས་མཐའ་མེད་ཏུ་གཞི་ཅན་དང་། བུ་གུ་ཁམས་མཐའ་དང་། རྒྱ་
ར་ལྟ་ཆེན་ལ་སྟག་པ་རྟག་པ་བཅོའི་གནས་ལ་མཁའ་མཁའ་པའི་དབང་པོ་དེ་དང་
མཉམ་དུ་སྤྱན་རྟེན་འཛིན་ལས་བྱུང་པའི་འཕགས་པ་སྤྱན་རས་གཟིགས་པ་བཅུ་
གཅིག་ལས་བར་བྱུང་ལྟར་ལྟར་དུ་གསལ་པ་འཛོམ་བརྟུན་དང་བཅས་བཅོན་
སྤྱན་རྟེན་པ་ཅི་བོད་དུ་ལངས་རྒྱལ་ཆོས་འཁུགས་ཀྱི་ལྟ་སྤྱུ་བཞེས་པའི་
སྟག་པ་དེ་ཡིན་ཞིང་། དེ་དང་ལྟུགས་མཚུངས་པ་ལ་གཅིག་ལག་ཁང་
དང་། ར་ཆོ་ཆེད་དུས་མཐའ་འདུལ་ཡང་འདུལ་དུ་གནོད་དང་བཅས་
པའི་ལྟ་ཁང་བཅུ་གཉིས་ཀྱིས་གཙོས་བོད་ཀྱི་ཆོད་སྤྱན་རྟེན་ལས་མཐའ་
དུས་རྒྱུ་བྱུང་དུ་སངས་རྒྱལ་ཆོས་འཁུགས་དར་སྤེལ་གསོད་ཡུལ་གྱི་གནས་
གཞིའི་དགོན་རྟེན་འཛིན་པ་བཞེས་པས་བོད་ཀྱི་བྱིས་འདུར་རྟག་པ་བཅོའི་སྤྱ་
ཆུ་ལ་གོང་འཕེལ་བྱུང་བར་རྟེན་གཞིའི་པ་ཅན་ཞིག་ཆགས་སུ་པ་བྱུང་
ཞིང་བོད་ཆོས་རྒྱལ་གྱི་སྐབས་སུ་བོད་ཀྱི་བཅོན་པོས་རྟེན་པའི་གསལ་པ་རྒྱས་པ་
འདུམ་དང་། བཟང་སྤྱོད་སྟོན་པ་ལ། བྱུར་སྤྱང་རྒྱར་བཟམས་པའི་སྤྱ་
ཁུ་བརྟུན་ཆུ་མོགས་བྱག་ཆོག་ཏུ་བརྟོགས་པ་དང་། དེ་བཞིན་ཁ་འབྱུག་
བྱེད་ཀྱིས་བཟམས་སྟོན་ལྟ་ཁང་དུ་ཡང་རྫོགས་པའི་རྟེན་གཙོ་རྟེན་ཅན་དགོན་

འཛོམ་གསུམ་དང་། ལྷ་མའི་ཐག་ལྷའི་ཤུལ་ལྷ་ལོ་སྐྱེས་པ་རྒྱུ་ལས་ཐུབ་པའི་རིམ་རྒྱུ་ལུང་དེ་མེས་ཀྱི་སྤྱོད་བརྒྱན་དཔེ་དང་པོ་ཤོ་རྒྱལ་པ་ལ།
སྤྱོད་བརྒྱུ་མཆོད་དང་། ལེས་ལུགས་སྤྱོད་ལུགས་པའི་སྤྱོད་བརྒྱན་ཡང་གང་
འཚམས་བཟོ་སྤྱན་བྱས་ཡོད། རྒྱུ་པའི་སྤྱོད་བརྒྱན་དེ་དག་གི་ཉམས་
འཇུག་དང་བཟོ་མཁུ་ཀྱི་ཁྱེད་ཆོས་ནི། དཔེར་ན། སྤྱོད་བརྒྱན་གྱི་ལུ་
ཁྱེད་ནས་བཟླས་ཆོ་ཤངས་ཤིག་ཏུ་མཛོམ་ཤིང་། མས་མཇུག་ཐུང་བའི་
མཛོམ་དང་། གཙུག་རྒྱུ་ཁྱེད་ཆོས་ཀྱི་སྤྱོད་བརྒྱན་ནས་པ་གཟུགས་
ལྷན་པ་ལ་རྒྱུ་པ་ལས་དུ་འོང་བའི་དེ་ལ་པའི་དེ་མོ་ལྷན་པ། དེ་ལ་རྒྱུ་
ལྷའི་དེ་མོ་གསུང་ཡང་ན་དེ་ལ་རྒྱུ་ལྷ་གསུམ་པ་བྱས་པ། ལྷ་ལྷ་པ་འདྲ་བའི་
ཕྱིད་གཟུགས་ཅན་ཡིན་པ་ལ་ཆོ་མོ་རྒྱུ་ལྷའི་དེ་མོ་ལྷན་པ། ལྷའི་དེ་མོ་སྤྱོད་བརྒྱུ་ལྷའི་འདྲ་
བཟང་། ལྷ་ལྷ་ལྷའི་ཆོ་མོ་གསུམ་པ་རྒྱུ་པ་ལས་ཀྱི་གཟུགས་ཅན་ལྷན་པ་ཡིན་
འཛོམ་ཅན་ཡང་མེད་པའི་དེ་མོ་གསུམ་ལས་དང་གཞན་ཡང་《པ་མ་དག་པ་
པའི་འཕྲེང་བ》ལས། “ཐོད་པ་ཆོས་རྒྱལ་ལེ་མ་ཐུ་གསུམ། ཐ་མ་
ཆོས་རྒྱལ་སྤྱི་བཅའ་རྒྱུ་པའི་དུས། ཇི་ཀྱི་མཁུ་དག་པའི་དམར་གཅང་
མ་དང་། དག་པ་དམར་ཤོ་སྤྱོད་ལྷུ་སྤྱོད་དང་གཞན་དུ་ཡང་། མེས་
དང་རྒྱུ་པ་ཆོས་ལས་ཐུབ་པ་ལྷ། ལུ་ལྷའི་དུ་ལྷའི་འཛོམ་ཁྱེད་
ཡངས་ཤིག་ཉམས་འཛོམ་། ལུ་པས་སྤོང་སྤྱོད་རྒྱུ་ལྷུ་ལྷུ་མེད་པ་ལ།
སྤྱོད་ཀྱི་དེ་ལ་ཤངས་པ་བཟང་སྤྱོད་དུ་སྤྱོད་པའི་། མཇུག་སྤྱོད་གཅང་ཁོང་
རྒྱལ་ལས་ལུགས་ཤིག་ཉམས་བཅོང་། ཕྱག་ལུ་པས་གཞན་ཁོང་གོས་ལྷན་ལྷན་
བ་ལྷ། པས་སྤྱོད་ལྷུ་གཞན་ཤིག་ཏུ་མཆོང་བ་འདྲ། ཆོ་ཆོ་གསུམ་པ་དང་
འདྲ་བའི་པ་དག་དན་དང་། ཤིང་འཛོམ་གཞན་ཅན་ཡང་མེད་པ་འདྲ་
ཤིང་། ཅེས་དང་ “སྤྱོད་བརྒྱན་དེ་དེ་མོ་གསུམ་ལ་ཆོས་ལོ་སྐྱེས་པ་”ཞེས་བརྒྱུད་
གོང་གསུམ་ལྷན་ཆོས་ལྷན་པའི་སྤྱོད་བརྒྱན་དེ་དག་གི་དོན་དུ་བཟོས་
པའི་སངས་རྒྱུ་པ་ཆོས་ལྷུ་གསུམ་གྱི་ནང་དོན་ལྷན་པའི་སྤྱོད་བརྒྱན་སྐྱེས་པའི་
གསལ་དེ་དག་ཡིན་པ་མ་ཟད། ལྷའི་པའི་ཉམས་འཇུག་དང་བཟོ་མཁུ་
ཀྱི་ཁྱེད་པས་ལུགས་ཀྱི་ཉམས་འཇུག་ལྷན་ཡོད་པའི་སྤྱོད་བརྒྱན་གསུམ་ལྷའི་
རྒྱུ་པ་ལས་ཀྱི་སྤྱོད་བརྒྱན་ཀྱི་ཤིག་ལྷན་ལྷན་ལྷན་པའི་དུས་དེ་ལ་ནི་《དེ་མེས་
དག་པའི་》ལས། “སྤྱོད་བརྒྱན་གསུམ་ལྷའི་དམོག་གནས་ཞིག་པས་དུ་འོང་བ་དག་
མཛུམ་པའི་ཆོ་རྒྱུ་པ་ལོ་ཞིག་ལྷན་པའི་དུས་དང་། ཀ་པ་ལྷན་པའི་

དེའི་ཁུ་ལུས་ཀྱི་སྐྱེས་ཆུང་དང་ལོ་ན་པ་མཁས་ཅན་འདྲ་བར་མ་
ཟད་ཐུག་པ་དེ་དག་གི་མེ་ཆུང་གི་མདྲ་ལུང་རང་འེེ་རྒྱ་ཁང་(ལྷ་ལྷན་
གཞུག་ལག་ཁང་) གི་ག་བ་འདི་རྩམས་དང་ཡན་ཆུང་གཅིག་གི་ལྟུ་ཏུ་
གཅིག་འདྲེག་པ་ལྟུ་པ་ཙམ་ཏུ་འདྲ་བར་ལྷང་”ཞེས་གསལ་བ་ལས་མཚོན་
ཐུག་པོ་

[illegible]

ལྷོ་བོད་རྒྱལ་སྐད་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་མངའ་སྡེ་ཁོང་གི་ཕྱོགས་ནས་
པོ་ཏེ་ལྷོ་རྒྱལ་གྱི་ཡུལ་གྱི་མངའ་སྡེ་ཁོང་གི་ཕྱོགས་ནས་
ཆེན་པོ་ཞིག་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་མངའ་སྡེ་ཁོང་གི་ཕྱོགས་ནས་

བསམ་ཡས་མི་འབྱུང་སྤྱོད་ཀྱིས་གྲུང་པའི་གཙུག་ལག་ཁང་སྟགས་
 བཞེངས་ཏེ་སངས་རྒྱུས་ཆོས་འབྱུགས་དང་སྟེའུ་མཛེད། དེ་ལས་བསམ་
 ཡས་དབྱ་ཅི་འགྲུག་གསུམ་གྱི་བཞོན་པ་ནི། མཁའ་པོས་འཕགས་ཡུལ་དུ་
 ཨོན་ཏན་དབྱའི་གཙུག་ལག་ཁང་འདའི་བྱས་ནས། རྩེ་རྩོད་གསུམ་དང་
 གསང་ཆེན་རྒྱུད་ཐེདི་གཞུང་དང་མཐུན་པར་བཞེངས་པའི། རྩེད་རྩེད་
 རྩས་སྤྱང་རྒྱ་གདང་དང་བལ་ཡུལ་གྱི་བཙོ་མོ་མང་དུ་བཀྲུག་ནས་དོད་གྱི་རྩོ་
 ལ་རྩ་བོ་ཆོ་བྱུང་མེད་བཟླ་གྱིད་གཞིང་པའི་བྲག་ལ་ཤ་བའི་གཟུགས་འཛིས་
 བཞོས་པ་དང་། ལྷན་མཁའ་མང་དང་མེད་རྩེད་རྩེད་རྩེད་ལེངས་པ།

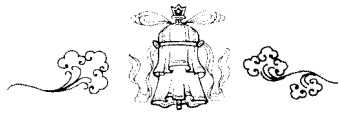
[illegible]

སྒྲུབ་མཛད་ཀྱི་རིག་ལྟ་ཚོགས་ལ་སོགས་ཏེ་སྤྱི་བརྒྱད་བཅས་བཞེངས།

གཞན་ལ་དབང་སྐབས་དེར་འཕགས་ལུས་སྤྱའི་རྒྱལ་པོ་རབས་ཀྱི་རྒྱུ་ཆ་ལ་གྱུ་
 ཉམས་འབྲུར་ལྟར་ཤུག་པའི་མི་མ་ལུགས་མའི་སྤྱི་བརྒྱན་ཡང་ཁག་ཅིག་པའོ་
 རྒྱན་བྱས་ཡོད་པ་ནི། རྒྱ་ནིན་དེ་དག་གི་བཅོ་དེམི་བས་དང་ཉམས་
 འབྲུར་ཐད་ལ། 《ཡང་མད་གར་པོའི་འཕྱིང་བོ》ལས། ལལ་དུ་ལྷུས་
 ཅུང་ཟད་མོར་མོའི་སྒྲོས་མི་གཙང་། རྒྱ་ཅི་བྱུགས་ཤིང་ཤུན་མས་ཆོད་ཀྱང་
 བཤུ། གཤམ་གྱི་ལུགས་ཀ་ཅུང་ཟད་མི་གཙང་ཞིང་། སལ་ཆེར་དུ་བྱ་
 རྒྱ་གསུམ་པ་མང་བཤིན། ཆོས་རྒྱལ་སྤུལ་ལ་ཐོད་མེད་པ་ལ། དུ་བྱ་
 སྤུལ་ན་བྱ་གལ་སལ་གྱི་ལྷ་གཉིས་སུ་འབྱུང་། དུ་བྱ་རྒྱ་གསུམ་པས་མཛོས་
 པར་བརྒྱན་པ་ཡོད། ཅེས་དང་སྤྱིའི་པད་གདན་གྱི་འདབ་མ་ཁྱོད་ཆེ་ལ་
 ཅིང་མོ་ནི་དེ་ཡིན་ལ། བཞིང་ས་སྤྱིའི་རྒྱལ་ཡོས་ལ་འདྲ་ཟེར་འཕྲོ་པའི་
 རྒྱལ་པོ་ཅན་ཡིན་པ་ལ་དུ་བྱ་རྒྱ་ཅི་འདྲ་འཁོར་མོ་བཅེགས་པ་ལྟ་བུ། སྤྱི་
 བརྒྱན་ལ་གསེར་དམར་ལྷགས་པས་པག་མེར་རྒྱུང་སལ་གར་ཅུར་ལྟ་བུའི་འོད་
 འཕྲོ་བ་བཅས་ཀྱི་ཁྱེད་ཆོས་དང་ཉམས་འབྲུར་མདོན་པར་བྱས་ཡོད་པ་ནི།
 དཔལ་ལས་ཀ་དག་གི་རྒྱལ་སྟོན་གི་སྤྱི་བརྒྱན་ལི་ཁག་གང་ཅོང་དུ་ལ་ཆོད་མོ་
 ལ་སྒྲིགས་དེ་ལ་ཅོང་བརྒྱན་དང་བཅས་སྟོན་གོང་དཀར་ལྷག་རྒྱོད། ལྷག་
 རྒྱད་གཉིས་ཀྱི་སལ་གནས་སུ་ལྷགས་སུ་ལྷགས་ཤིང་། ཅོང་དུ་ལ་གྱི་མཐའ་
 རྒྱ་དུ་འོད་ལྷག་གི་རྒྱོད་ཆོག་གྲང་བཞོས་ཡོད་པས་དེར་བསྐྱར་གསྐབས་
 དེ་དུས་འོད་ཀྱི་ལྷགས་བཅོའི་ལག་ཅལ་རྒྱ་ཆོད་མཐོན་པོར་སྤེལ་སྤོང་པ་
 མཛོང་ཐབས་ཤི།

[illegible][illegible]

གང་ཉིད་ཀྱིས་ལྷགས་བཤོད་མཛད་པའི་དབུ་ཆེ་ཉིད་མའི་གསེར་
 ཟངས་ཀྱི་འཇམ་དབྱངས་གཟེ་འོད་འབར་བ་ཤི། རྗེ་ཉིད་ཀྱིས་རབ་
 གནས་མཛད་པར་གྲགས་པ། འགྲོ་མགོན་ཆོས་འཕགས་པས་བལ་པོའི་
 བཅོམ་ལྷན་ལེ་ཀེ་ཞེས་པ་པོས་ནས་གསར་ཁྲགས་རྒྱུད་མའི་ལྷ་ཆོགས་ཀྱི་སྤྱ་
 བརྒྱན་ཡང་ཁག་གཅིག་བཅོ་སྟུན་གནང་ཡོད་པ་དེ་རིགས་ལ་ཡོད་དུ་བཅོ་
 སྟུན་བྱས་པའི་བལ་པོའི་བཅོ་ཆལ་དུ་གྲགས་ཤིང་། གཙང་པའི་ཆོས་ཀྱི་སྤྱ་
 མས་ཟངས་རག་རམ་པ་ཟངས་ཁྲངས་ནས་བརྟན་ཞིང་། ལྷ་བཅོ་བ་
 འསན་ལུལ་པའི་བྱ་བའི་ལག་སོར་ལས་གྲུབ་པའི་མཚན་པའི་ལྷ་ཆོན་
 འཇམ་མའི་རྒྱན་གཅིག་སྤྲུལ་བྱེད་ཆོད་ཀྱི་ཕྱར་ཉེ་བཅོ་སྟུན་མཛད་པ་དང་
 དུས་མཚན་པས་སྤྲུལ་དབྱེད་དང་། རག་ ཟངས་བཅས་ལྷགས་སྤྱ་
 བྱས་པའི་སངས་རྒྱལ་བྱང་སེམས་ཀྱི་སྤྱ་རྟེན་ཡང་ཁག་གཅིག་བཅོ་སྟུན་
 མཛད།

དུས་རབས་བཅུ་བཞི་པའི་ནང་དབུ་ཆེན་རིན་ཆེན་གྱུ་བྱིས་ལྷ་ལུ་
 རི་ལྷག་དུང་པལ་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོའི་སྤྱ་བརྒྱན་རིན་ཆེན་དུ་མལས་གྲུབ་པ་
 དང་། གསར་བའདུས་པ་དང་བྱབ་པ་ཆོན་པོ་ལ་སྟགས་པ་ལྷགས་མའི་
 སྤྱ་རྟེན་ཡང་ཁག་གཅིག་བཅོ་སྟུན་མཛད། བར་སྤོང་རྒྱལ་པོ་གང་གི་སྤྱ་
 ཆོན་ལ་པོར་རང་ཤེ་ཁ་བ་ཅན་ལ་སྟུན་པ་དང་བདེ་བའི་ཐབས་སྤྲུལ་སྤྲུ་
 གསེས་ དདུལ་ གཡུ་ རྒྱ་རུ་སྟགས་ལས་གྲུབ་པའི་སྤྱ་བརྒྱན་བརྒྱ་
 རག་ཉག་ཙམ་བཅོ་སྟུན་མཛད་པ་དང་། ལྷགས་བརྒྱས་ནས་ལྷགས་ཟམ་
 ལ་བརྒྱ་ཉག་ཙམ་བཅོ་སྟུན་ སྤྱ་གཡུ་འི་དུས་སྐབས་སྤྱ་གདན་ས་མཐའ་དུ་
 ལེམ་དང་གསེར་ཟངས་ལས་གྲུབ་པའི་སྤྱ་རྟེན་བཅོ་ཁྲུང་པ་རྒྱ་ཆུན་གྱིས་
 མཆིས་པ་དུ་མ་བཅོ་སྟུན་ཡང་མཛད།

རྒྱལ་ཆེ་རབ་བརྒྱན་གྲུག་བཟང་འཕགས་ཀྱིས་རྒྱ་ལྷན་ཉེ་རིན་པོ་ཆེ་
 ལྷ་ཆོགས་འབྲུ་བུལ་བྱས་ནས་རྒྱ་ལྷ་ལྷ་ཆེ་བས་ལྷག་བཅོའི་ལེ་མའི་སྤྱ་
 བརྒྱན་ལྷན་གཙང་མང་དུ་བཞེངས། རྗེ་དཔེ་འདུན་གྱུ་བྱིས་སྤྱ་མའི་སྤྱ་
 རབ་ལེན་གའི་དགོངས་ཆོགས་སྤྱ་དམིགས་ནས་རྗེ་གང་ཉིད་ཀྱི་ལྷག་བཅོ་
 ལས་གྲུབ་དབང་བུ་དུ་འདུས་མའི་ལྷགས་སྤྱ་གསར་བཞེངས་མཛད།
 གཞན་ཡང་གྲིས་འབྲུར་གཉིས་ཀྱི་བཅོ་ཆལ་ལ་མཁས་པའི་དབང་པོ་རྗེ་
 ཙོང་ཁབ་དང་པོ་དང་ལྷགས་ལས་རྣམས་ལ། ལྷས་སྤྱ་སྤྱེད་རྒྱུ་བ་
 པ་དང་མཁས་བལ་སྟགས་མང་དུ་བྱུང་ཞིང་དེའི་ཁྲོད་ན་གཞུ་པ་སྤྱ་མེད་

བརྒྱལ་ཆོས་དུའི་རང་རྗེ་ཁོས་ཁ་ཆེའི་ལྷགས་ཀྱི་འབྲུར་སྤྱ་ལེ་དང་ལེལ་
 སྟགས་རིན་པོ་ཆེའི་རིགས་ལས་ལྷགས་སྤྱ་ལྷགས་ནས་སྤྱ་བརྒྱན་མང་དུ་
 བཅོ་སྟུན་མཛད་པའི་ཁྲོད་ཁ་ཆེའི་བཅོ་ཆལ་ཀྱི་སྤྱ་རྟེན་ལ་འབྲུ་དཔེར་
 བུང་ནས་སྤྱ་རྣམས་གཟིགས་དང་རྗེ་བཅོ་སྟུན་སྤྱ་པ་དཀར་ལ་སྟགས་པའི་
 སྤྱ་རྟེན་བཅོ་སྟུན་མཛད་པའི་སྤྱའི་བཅོ་དུའི་བས་དང་། ཉམས་འབྲུར་
 བཅས་ལ་ཁ་ཆེའི་བཅོ་ཆལ་གྱི་ཤར་གྲགས་ཀྱང་ཆོན་པོ་ལྷན་ཡོད།

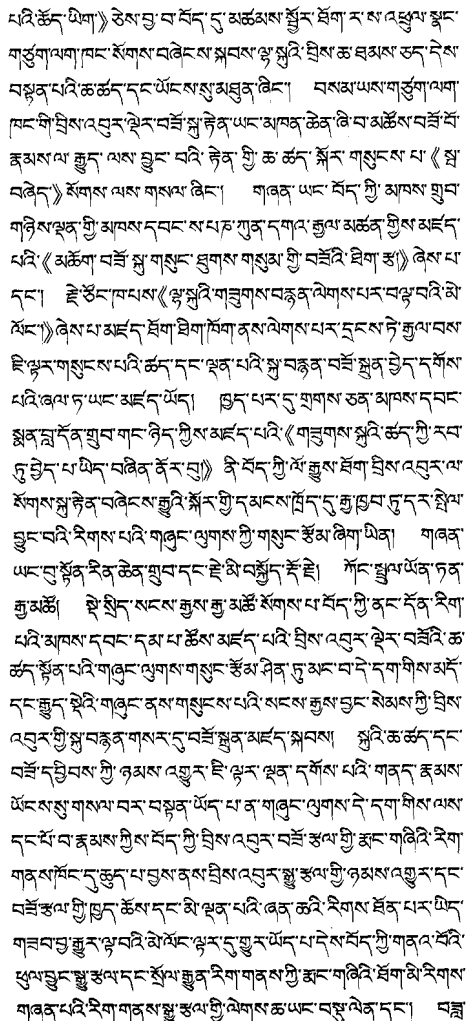
པོད་ཀྱི་དགོན་མའི་སྤྱ་ཆལ་དེ་རིམ་བཞིན་ས་གནས་རང་བཞིན་
 ལྷན་པའི་ཡོངས་ཁྲུབ་དུ་དར་སྤེལ་བྱུང་ཞིང་། བྱིས་འབྲུར་གྱི་སྤྱ་ཆལ་
 བད་སྟུན་ལྷགས་དང་། མཁྱེན་ལྷགས་ ཕྱི་ལྷགས་ སྤོར་ལྷགས་
 སྟགས་ཅན་ལུ་ལྱི་ལྷགས་ཀྱི་སྤྱ་རྟེན་ཡོད།

དུས་རབས་བཅུ་དབུ་པའི་ནང་། ཡེ་པ་རྒྱགས་པ་འཇམ་སྐོར་
 དང་ཞེས་པ་དང་། ལྷལ་སྤྱ་བལ་འཛེ་ཞེས་པ་ལ་སྟགས་པའི་བྱིས་འབྲུར་
 བཅོ་པོའི་མཁས་དབང་དམ་པ་ཡང་ཁག་གཅིག་གསུང་དུ་ཆོན་ཞིང་།
 ཉག་པར་ཤེ་ལྷན་སངས་རྒྱལ་རྒྱ་ཆོས་འཆར་བཤོད་ལྷང་། ལྷ་མོ་
 1690ལོར་པོ་ཏུ་ལའི་མི་བྱང་དམར་པོ་བསྟུར་སྟུན་གྱི་འགྲོ་ཆོགས་ཉེ་བཅོ་
 པོ་མཁས་པ་རྣོ་བཅོ་དབུ་ཆེན་རྒྱ་མོན་དར་རྒྱས་དང་། ཤིང་བཅོ་དབུ་
 ཆོན་པོ་ལ་གནས་གསར་བའཇམ་དབྱངས་དབང་པོ། ཟངས་བཅོ་དབུ་
 ཆོན་ལྷ་པ་ཉམས་ཐང་པ། གསེར་བཅོ་དབུ་ཆོན་དབང་ལྷག་ ཆོགས་
 བཅོ་དབུ་ཆོན་དོས་གྲུབ། ཁྲོ་ལྷགས་དབུ་ཆོན་སྤྲུང་རྟོན་གྲུབ། ཉ་
 བྱིས་སྟུན་ཁང་བརྒྱན་འཛིན་ནོར་གྲུ། མཁྱེན་བཅོ་ལྷགས་ཆོང་ལེལ།
 འཇམ་བཅོ་དབུ་ཆོན་ཆོས་འཕེལ། ལྷགས་བཅོ་དབུ་ཆོན་དཔོན་ཅན་པ་
 བཅས་པོད་རང་གི་བཅོ་རིག་པའི་མཁས་དབང་བརྒྱ་ལྷག་དུ་མ་གཅིག་
 བཟུངས་ཀྱིས་མི་བྱང་པོ་ན་ལའི་ཕྱིའི་འཇུགས་སྟུན་དང་ནང་གི་གསེར་
 གུང་ཆོན་མོས་གཙོས་སྤྱ་གཞུང་ལྷགས་རྟེན་མང་དུ་བཅོ་སྟུན་མཛད་པ་
 དང་། ལྷགས་སྤྱ་ལྷགས་པ། ཆོགས་དཀྱོལ་བྱས་པ་སྟགས་པོད་མི་
 རིགས་ཀྱི་བྱན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ལྷགས་བཅོ་དང་། ཅུང་བཅོ་ རྗེར་
 བཅོ་ལ་སྟགས་པའི་བཅོ་ཆལ་གྱི་ཆ་འཇུགས་ཉེ་“ཞལ་འདོད་འཛོའི་དཔལ་
 འབྱེལ་”ཞེས་པའི་འབྲུར་བཅོའི་བཅོ་སྟུན་གྱི་དབྱང་ཁག་གསར་པ་ཞིག་
 གསར་དུ་བྱུང་བའི་སྐབས་དེར་ལྷགས་མའི་སྤྱ་བརྒྱན་དང་རྗེར་བཅོའི་སྤྱ་
 རྒྱ་ནང་གཉིས་ལྷན་གྱི་ཆོགས་དགོས་སྤོར་འཕྲོར། གསེར་པོད་ཆོས་

ཆོས་དུ་འཕྱོས་པའི་རྒྱ་ལོབས། རིན་ཁང་ཡལ་བའི་སྤྱ་རྟེན་གྱིས་ལྷག་
 པའི་གསེར་གུང་སྟགས་བཅོ་སྟུན་རྒྱ་ཆོར་མཛད་པ་དང་ལྷིས་ཀྱི་ལའི་སྤྱ་
 མ་སྤྱ་སྤྱ་བརྒྱན་པ་དང་བརྒྱ་གསུམ་པ་བཅས་ཀྱི་སྤྱ་དུས་སྤྱ་ཡང་ཞེས་
 འདོད་འཛོའི་དཔལ་འབྱེལ་གྱི་བཅོ་སྟུན་བྱིས་འབྲུར་རྗེར་བཅོའི་ལྷགས་སྤྱ་
 ལྷགས་པའི་ལེ་མའི་སྤྱ་བརྒྱན་བཅོ་ཆལ་བད་སྟུན་འཛིན་དང་འཕེལ་རྒྱས་
 གསར་གཏོད་བཅས་མཛད་ཡོད། པོད་ཀྱི་བཅོ་ཆལ་དེ་དག་ཞེས་འདོད་
 འཛོའི་དཔལ་འབྱེལ་གྱིས་ལྷ་བར་བྱས་ཉེ་པོད་ཀྱི་སྟགས་གང་སར་བྱུང་
 གང་ལ་བྱུང་པས་དཔེར་ན་དུས་རབས་ཉེ་ལུ་པའི་དུས་འཁོར་པ་ལ་ཆོན་སྤྱ་
 ཡོང་དགུ་པ་མཆོག་ནས་ལྷགས་བཤོད་ལྷར་གསར་བཞེངས་མཛད་པའི་
 འཇམ་མའི་རྒྱ་གསེར་ཟངས་ཀྱི་སྤྱ་ཆོས་སྤྱ་ལྷགས་པ་བལ་པོས་སྤྱ་པོའི་
 བྱམས་ཆོན་སྟགས་དེར་སྐབས་པོད་ཀྱི་གནང་ལུལ་ལྷགས་ཅན་གྱི་དགོན་
 མེད་དང་། སྟགས་ཁག་གྱ་ཉར་ཆོགས་བྱས་པའི་བྱིས་འབྲུར་ལ་སྟགས་
 པའི་རྗེར་བཅོའི་སྤྱ་ཆལ་གྱི་རིག་དངོས་པལ་ཆེན་ལྷ་སངས་རྒྱལ་ཆོས་
 ལྷགས་ཀྱི་ནང་དོན་ལྷན་པའི་རིག་དངོས་སྤྱ་ཆལ་གྱི་ཁོངས་སྤྱ་གོམས་
 ཤིང་དང་། དེའི་ནང་ཆ་ཤས་ཤིག་པོད་ཀྱི་གནང་པོའི་ཆོས་ལྷགས་པོན་གྱི་
 བྱིས་འབྲུར་རྗེར་བཅོའི་སྤྱ་ཆལ་ཡང་རྒྱུད་ཡོད་པ་དེ་དག་གི་ཐོག་ནས་པོད་
 མི་རིགས་ཀྱི་སྤྱ་ལ་བྱུང་གི་རྒྱ་མོར་དང་། གསར་གཏོད་ཀྱི་ཉིད་སྟོབས་
 མངོན་གྲུབ་པ་མ་ཟེ། ཉམས་འབྲུར་ལྷན་པའི་རིག་དངོས་དེ་དག་ནི་
 ཁྲུང་རྒྱུ་མི་རིགས་ཀྱི་སྤྱ་ཆལ་གྱི་བྱང་མཛོད་ཆོན་པའི་ནང་འཇམ་མའི་རྒྱ་
 དང་མའི་རིགས་ཀྱི་སྤྱ་རྒྱུད་སྤྱུང་དང་། རྟོན་དང་། ཞིབ་འཇུག་བཅས་ཕྱིད་
 པའི་གསེར་ཆོའི་རིག་དངོས་ཀྱི་གནས་བབ་བཟུང་ཡོད་ནོ།

(7) པོད་ཀྱི་སངས་རྒྱལ་ཆོས་ལྷགས་པའི་བྱིས་
 འབྲུར་སྤྱ་རྟེན་གྱི་ཁྲིག་ཆའི་སྐོར།

སངས་རྒྱལ་ཆོས་ལྷགས་ཀྱི་བྱིས་འབྲུར་གྱི་རྟེན་བཞེངས་ཕྱིད་པར་
 མདོད་དང་རྒྱུད་ལས་ཆ་ཆོད་གཏན་འབབས་ཤིན་ཏུ་ནན་ཅེར་གསུངས་
 ཤིང་གཅིག་དུ་ངེས་པའི་བཅོའི་རྣམ་གཞག་གྱུང་མཛད་ཡོད་པ་ལྟ།
 དཔལ་ལྷན་ཀྱི་འཁོར་ལོའི་ཆ་འབྲེལ་དང་། སྤམ་འབྲུང་ཆ་འབྲེལ། ག་
 རིའི་བྱས་བྱས་པའི་མདོ་ལ་སྟགས་པ་རྒྱ་གཞུང་ཁག་དང་། དུས་རབས་
 བརྒྱན་པ་འམ་བརྒྱད་པའི་ནང་གནང་པོའི་རྒྱ་གར་གྱི་མཁས་དབང་ཡེ་
 རིའི་བྱས་བྱས་པའི་“རི་མོའི་ཆ་ཆོད་ཀྱི་མདོ”དང་བརྒྱན་བཅས་《ཆངས་

(8) $\frac{d}{dx} \left(x^2 + 3x - 7 \right) = 2x + 3$

[illegible]

ཡོད། དེར་སྐབས་ཐུག་ལ་ཤིག་ནས་འཇམ་རྟེན་གྱི་ཁོད་པས་ཤོད་ཀྱི་མི་མཐི་
སྤྱེན་རྟེན་འཇགས་ཅིག་ལ་དབྱུང་ཁོད་བྱས་པར་གཞིགས་ན། ཤོད་
རྒྱལ་རྒྱུ་ཀྱི་མི་མཐི་སྤྱེན་ལ་ཟངས་ཀྱི་བཟུས་ཚད་བརྒྱ་ཆ་བརྒྱད་ཅུ་ཙམ་
ཡིན་པ་དང་། དེ་ལྷིངས་ ཉི་མོ་ གཤམ་ འཁྱེ་ ལྷགས་ ཉི་
ལཱེ་གས་ མཚ་བུ་བརྒྱ་མཉམས་བྱས་པ་ལས་ལྷག་དང་། ཤོད་རྩོ་
རྒྱུ་ཀྱི་མི་མཐི་སྤྱེན་ལ་ཟངས་ཀྱི་བཟུས་ཚད་བརྒྱ་ཆ་གྷ་གསུམ་ནས་གྷ་
དྲུག་པར་ཐིན་པ་དང་། འཁྱེ་དང་གཤམ་ཀྱི་བཟུས་ཚད་རྩུང་རྩུང་ཙམ་
ཡིན་པས། ཤོད་རྩོ་རྒྱུ་དང་། རྒྱལ་རྒྱུ་ཀྱི་མི་མཐི་སྤྱེན་བརྒྱ་ཆ་མ་
གང་ལྟར་པར་རྩུང་ཆེ་ཙམ་ལྷན་ཡོད་པའི་ར་འཛོད་ཡང་བྱས་ཡོད་པ་
ལཅས་སོ།

དེ་ལྟར་ཤོད་ཁབ་ཅན་ཞེས་འདོད་པའི་གནས་པའི་ལུས་ཀྱི་འདིར་
 འཛིན་པའི་ཁྱིམ་ཡང་ས་པོར་མི་རིགས་པར་ཉིད་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་དུ་ལམས་ཕྱག་
 པའི་གནད་ཅེས་རིག་ནང་སེ་མྱོད་པ་ཞིག་ཡོད་པའི་ཐོག་ སངས་རྒྱལ་
 ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ནང་དོན་ལུས་ལུས་ཆོག་པ་པས་མཛེས་པར་བྱས་པའི་ཆ་
 ཅེས་རིག་ནང་ས་ཀྱང་མེད་ཀྱང་མང་པོ་ཡོད་པའི་ཁྱོད་ནང་ལྟེ་བར་སྤྱད་
 རྒྱབ་ཉར་ཆོག་པ་བྱུང་པ་མང་ལྟ་ཡོད་པ་དེ་དག་གི་ནང་ན་ལོ་འདྲེ་བར་སྤྱད་
 རྒྱག་ཅམ་འོང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ལྟར་པའི་གནད་ལུས་རིག་དོར་ཡོད་ལ།
 ཤོད་ཀྱི་བཅོ་ཆལ་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་བརྒྱུད་རིམ་མཚོན་པའི་སངས་རྒྱལ་ཆོས་
 ལུགས་ཀྱི་མུ་ཉེན་ཆ་ཚུར་བཞིན་ཆགས་ཡོད་ཀྱང་དང་བཅད་དུ་མ་བཞག་ས་
 ཡོད། དེ་དག་གི་བཅོ་ཆལ་ཐད་རྒྱ་ཁྱེད་མཉར་ཁུག་ བཅའ་ཡུལ་ ལྷ་
 བག་གསར་རྒྱང་ གཞིར་བཅས་ཀྱི་བཅོ་ཆལ་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་ལྟར་པ་མི་
 འུར་བཞིག་ཀྱང་ཡོད་ཀྱི་ཤིས། མི་རིགས་པར་ཉིད་ཀྱི་བཅོ་ཆལ་གི་ནང་
 གཞིར་ཐོག་ཁྱེམ་མཚོས་ལུས་ཀྱི་བག་གི་བཅོ་ཆལ་ཀྱི་ལྷག་ཆ་ལོངས་སུ་
 བསྟུང་ན་ཀྱིས་ཤོད་ཀྱི་བཅོ་ཆལ་ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་བྱུང་ལྟེ། མི་
 རིགས་ཀྱི་བྱང་ཚད་དུ་ལམས་ཕྱག་པའི་ལོ་རྒྱུད་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་ལྟར་པའི་བཅོ་
 ཆལ་ཀྱི་ཐྲིག་གཞི་ལྟེ་“ཞེས་འདོད་དང་པལ་”ཞེས་པ་གསར་དུ་བཅུག་ས་ནས་
 དེའི་ལས་ཀྱི་ལྷན་འཕེལ་རྒྱས་རྒྱ་ཆེར་བྱུང་དང་འབྲས་བཞིན་ཡོད་དོ།

PREFACE

1. The earliest commencement of Buddhist shrines in India

The well known precious sandal wood image of standing Buddha Sakyamuni, placed in the inner central hall of the Imperial Palace in Beijing, was made when Buddha Sakyamuni was thirty eight years old.

The life-sized statue of twelve-year-old Buddha Sakyamuni installed in the Lhasa Jokhang Temple was made during the life time of Buddha Sakyamuni, and this image was cast of various precious metals by Bisha Kama the king of the craftsmen. The life-sized statue of Vajra Akshobhya in the Lhasa Ramo-che Temple was also cast during the life time of Buddha Sakyamuni and Buddha personally performed the consecration of these two statues. This event is clearly written in the Tibetan records and in the various books on the diffusion of Buddhism.

After Buddha Sakyamuni's nirvana, there was no practice of erecting statues of the Buddha in general, and the Buddhist followers of India paid their homage to the stupa holding the holy relic of Buddha, and worshipped the Bodhi Tree Leaves and Buddha's personal belongings as their shrines.

More than one hundred years after the nirvana of Buddha, three Brahman brothers by their mother's order, erected a life size image of thirty-year-old Buddha Sakyamuni in Bodh Gaya. The mother of the three sons said, "I am the only one who had seen the Lord Buddha" and she observed how the representation of the image had come out. So according to this account, it indicates from that period on, the tradition of erecting statues of Buddha Sakyamuni naturally developed, and henceforth more and more people became concerned on the art of painting and sculpturing. Furthermore, they gathered the best techniques

on the art of sculpturing and engraving from Greece, Egypt and other neighbouring countries and hence a new kind of craftwork emerged. The stone-carved statues of Buddha in standing posture, and the twelve acts of Buddha engraved on stones have strong joint influence of art work. Some parts of the stone carved sculptures of those time, are now kept in the museums of Germany and other western countries.

In about the 3rd century B.C. King Ashoka the devoted follower of Buddhism, built stupas in many parts of India, and also built the Ashoka Temple, etc. (presently rebuilt Maha Bhodi Temple) in Bodh-Gaya, so this brought a fairly strong influence on the sculpture work of India.

The renowned saint Nagarjuna developed the Mahayana philosophy of Buddhism at Nalanda in about 1st to 2nd century A.D. and many vahas, temples and stupas were built in six big cities of Magadha India. At that time the art of painting, carving and making clay images reached a high climax of the Indian Buddhist culture. Followers increased and the continuation of this art was called Magadha's craft, and the artist group of painting and carvings of the Gupta's age was established. Buddhist shrines cast in those periods had the distinguishing features: The posture of the Buddha's image was excellent, top of the crown is upright, straight nose, long-stretched eyes, a little bent from the front view but straight back side, the form of the body muscles are not hidden, the religious robe is embraced on the body and the robe has few folds, the square throne has vajra signs or single broad lotus petals. The work revealed an artistic expression of special characteristic. Moreover, the early western tradition emerged during the period of Indian King Ngang-tsul (Tbt. translation name). Later a father and son, two experts in carving and making

moulds appeared during the period of King Deva Pala and Palden Chokyang, and later their works were divided into two divisions, the followers of the father's teaching was called Eastern Tradition, and the son's teaching was called Central Tradition.

The statues cast of that time had distinctive characters: The end of the eyes are slightly raised, eyes are concentrated on the point of the nose, the throne seat is carved with lions, strong men and elephants lifting up the throne or decorated with the knot of eternity and the wheel of law. Quite a number of images were cast of bronze bodies with religious robes of copper plate called "Zang thang ma" (in Tibetan) and the hands of the images had gestures of religious explanation, safe guarding and giving. Although the workmanship owned its characteristics the statues were rather heavy and the thickness of the lotus petals on the throne, showed the lack of casting skills.

From about the 4th century onward, painting and the sculpturing skills of India, once more found a standard establishment of its own style of artwork with the true quality of its place, advanced new skills and paid particular attentions to the exquisiteness of the different shaped moulds of the images. These sculptures of distinctive workmanship spread into the neighbouring countries and regions as Nepal, Muslim areas and Tibet region, etc.

In the mid 8th century, the latter Pala Dynasty started, and ascetics of tantric tantra and siddhas emerged in all parts of India. At the same time, changes came to the art of painting and sculpturing in a different form. The tantric masters introduced images of the assemblage of tantric deities and the brahmans of their religious art work, so the distinctive artwork of each traditions bloomed like the summer plants, flourished one after another.